

УДК 330.46:519.86

В.І. Федорак
*кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри фундаментальної,
природничої та загальноекономічної підготовки
Інституту управління природними ресурсами,
Університет економіки та права «КРОК»*

М.І. Ряшенцев
*магістр,
Університет економіки та права «КРОК»*

Управління інноваційним розвитком підприємств сфери виробництва будівельних матеріалів

У статті досліджено питання створення ефективної системи управління підприємствами з виробництва покрівельних матеріалів і тенденції впровадження нових форм менеджменту. Визначено напрями розвитку інноваційних процесів і шляхи модернізації виробництва.

Ключові слова: інноваційна діяльність, технічне оновлення, інноваційний розвиток, трансфер технологій.

В.И. Федорак
*кандидат экономических наук, доцент,
заведующий кафедрой фундаментальной,
естественной и общеэкономической подготовки
Института управления природными ресурсами,
Университет экономики и права «КРОК»*

М.И. Ряшенцев
*магистр,
Университет экономики и права «КРОК»*

Управление инновационным развитием предприятий сферы производства строительных материалов

В статье исследованы вопросы создания эффективной системы управления предприятиями по производству кровельных материалов и тенденции внедрения новых форм менеджмента. Определены направления развития инновационных процессов и пути модернизации производств.

Ключевые слова: инновационная деятельность, техническое обновление, инновационное развитие, трансфер технологий.

*V.I. Fedorak,
PhD in Economics, Associate Professor,
Head of the Fundamental, Natural
and General Economic Training,
Institute for Natural Resources Management
of “KROK” University*

*M.I. Riashentsev,
Master,
“KROK” University*

Innovation Development Management of the Field of Building Materials Production's Enterprising

This article investigates the creation of an effective system of enterprises in the production of roofing materials management and trends in the implementation of new forms of management. The directions of development of innovative processes and ways to modernize the production were defined.

Keywords: innovation activity, technical modernization, innovation development, technology transfer.

Постановка проблеми

Міжнародний досвід показує, що національна безпека та розвиток держави значною мірою залежить від рівня інформатизації суспільства та інноваційного розвитку економіки. З інноваційною діяльністю тісно пов'язане економічне зростання будь-якої держави. Визначальними чинниками розвитку економіки постали прогресивність і темпи оновлення технологій, загалом інноваційний розвиток держави та її економічна безпека. На цьому етапі особливо актуальними є питання взаємозв'язку між інноваційним і соціально-економічним розвитком суспільства.

Однією з важливих складових соціально-економічного розвитку населення є забезпечення індивідуального будівництва, зокрема, виробництво покрівельних матеріалів. Традиційні технології та техніка, що застосовувалися в попередній період, застаріли та потребують оновлення. Тому постало завдання переведення виробництв покрівельних матеріалів на модель інноваційно-інвестиційного розвитку та модернізації. У цій сфері виробництва досить швидко впроваджуються нові види покрівельних матеріалів, технологічні процеси їх виготовлення та монтажу. На підприємствах використовуються нові форми менеджменту й управління. Ураховуючи це, управління підприємствами та фірмами з виготовлення будівельних і покрівельних матеріалів на основі інноваційного менеджменту є важливою науковою проблемою та потребує подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Вітчизняними та зарубіжними вченими досліджуються питання інноваційного менеджменту й ефективності виробничої діяльності підприємств. Проблема створення ефективної системи управління підприємством на сучасному етапі розвитку економіки є предметом досліджень іноземних і вітчизняних фахівців, зокрема ці проблеми вивчали: В.М. Геєць [2], І.М. Горбась [7], П. Друкер [3], І.В. Родіонова [5], В.П. Семиноженко [1], В.М. Соколов [6], Д.М. Стеченко [2],

Й. Шумпетер [4] та інші. Разом із тим залишається низка питань, що потребують аналізу з погляду виявлення сучасних тенденцій і форм розвитку окремих видів підприємств, зокрема покрівельних матеріалів, розроблення нових методичних підходів щодо інноваційного менеджменту та організації управління такими підприємствами.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

Становлення та розвиток сучасної будівельної індустрії характеризується освоєнням виробництва нових видів покрівельних матеріалів, які дуже швидко заповнили ринок багатьох регіонів України. Створення підприємств відбувається з участю іноземного капіталу та трансферу технологій. Для визначення шляхів розвитку підприємств з участю іноземного капіталу необхідний пошук нових методичних підходів до управління та впровадження інноваційних систем менеджменту. Невирішеним залишається завдання формування системи інноваційного розвитку підприємств будівельних і покрівельних матеріалів, що враховує особливості їх зовнішнього середовища та специфіку виробничо-технологічних процесів.

Формулювання цілей статті

Метою цього дослідження є аналіз передового досвіду інноваційного менеджменту та системи управління підприємствами з виробництва покрівельних матеріалів, а також визначення на його основі напрямів активізації інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження

Сучасний стан економіки та зовнішньоекономічні інтеграційні процеси вимагають від усіх підприємств розв'язання завдань з удосконалення їх інноваційної діяльності на основі раціонального управління, побудованого на сучасному менеджменті [2]. Активізація інноваційної діяльності підприємств створює сприятливі умови для підвищення інвестиційної привабливості підприємства та залучення у їх розвиток інвестиційних ресурсів.

Інноваційний менеджмент як наука управління розвивається досить інтенсивно невеликими підприємствами, яким властиві мобільність та оперативність управління в порівнянні з великими підприємствами, яким властиві відповідно складність та інертність. На початку трансформаційного періоду економіки України інноваційний менеджмент розглядався як другорядний елемент порівняно з трансфером технологій. Як показав досвід господарювання, управління підприємством відіграє не менш визначальну роль у діяльності господарюючого суб'єкта, ніж трансфер технологій та інновації технічного оновлення виробництва.

Дослідження поняття «управління» вітчизняними та зарубіжними науковцями [3; 4; 5] дають змогу зробити висновок, що під ним розуміють сам процес або сукупність дій господарюючого суб'єкта з установлення цілей і завдань його функціонування, а також формування послідовності дій, що забезпечують досягнення поставлених завдань. Під інноваціями мають на увазі результат інноваційної діяльності, спрямованої на випуск інноваційної продукції, застосування інноваційної технології або надання інноваційних послуг. Слід зазначити, що весь процес управління інноваційною діяльністю підприємства ґрунтується на реалізації обраних підприємством інноваційних процесів, що визначають більшою мірою основні результати та показники його діяльності.

Результати аналізу діяльності підприємств з виробництва покрівельних матеріалів показують, що інноваційні процеси розвиваються за такими основними напрямками:

– упровадження у виробництво технологічних процесів виробництва нових покрівельних матеріалів (рулонний сталевий лист без покриття, рулонний сталевий лист із антикорозійним покриттям, рулонний сталевий лист із полімерним покриттям, профнастил тощо);

– упровадження у виробництво нових технологічних процесів виробництва готової продукції (металочерепиця, полімерна черепиця, металеві сайдингові панелі, водостічні панелі, масандрові вікна тощо);

– запровадження інноваційного менеджменту та нових методів управління підприємством;

– запровадження нових методів управління структурними підрозділами підприємства та їх взаємовідносинами у процесі господарської діяльності;

– запровадження в господарську діяльність підприємства сучасних маркетингових стратегій, спрямованих на перспективу попиту та розвиток підприємства;

– упровадження нових технологій та ноу-хау у сфері виробництва покрівельних матеріалів;

– упровадження нових технологій зберігання та транспортування сировини, матеріалів і готової продукції.

У сучасних економічних умовах будь-яке виробниче підприємство, у тому числі з виготовлення покрівельних матеріалів, змушене впроваджувати управлінські рішення з пристосовування своїх ресурсних можливостей до зовнішніх і внутрішніх умов, ураховуючи ризики, пов'язані з нестабільністю й ускладненням соціально-економічних умов внутрішнього та зовнішнього ринків. Окрім того, необхідно враховувати специфіку виробництва покрівельних матеріалів, основними ознаками якого є його спрямованість на забезпечення потреб населення та підприємництва, що призводить до появи «споживчих» ризиків [9]. Якщо для промислових галузей найбільш серйозними порушеннями виробничого процесу є відмова машин і устаткування, то особливостями прояву «споживчих» ризиків є коливання та зміни соціального достатку населення та потреби розвитку підприємництва. Це призводить до зниження купівельної спроможності населення та розвитку підприємництва і як наслідок – скорочення попиту на будівельну продукцію.

Основними джерелами ризиків у виробництві покрівельних матеріалів є цінові коливання на будівельні матеріали, рівень грошових доходів населення та умови розвитку підприємництва. Нестабільність цих факторів призводить до падіння попиту на будівельну продукцію. Необхідно також ураховувати, що в основному металопрокат імпортується з інших європейських країн: Arcelor Mittal (Польща, Німеччина, Бельгія), SSAB (Швеція), Cogus (Англія), – продукція яких відзначена міжнародними знаками якості. Тобто необхідно враховувати кон'юнктуру світового ринку та коливання цін на продукцію на внутрішніх і зовнішніх ринках. Ці та інші фактори, пов'язані з особливостями функціонування підприємств із виробництва покрівельних матеріалів, також зумовлюють необхідність застосування інноваційних процесів при випуску продукції та оптимізації його управління в умовах ризику та невизначеності, що необхідно враховувати в ході планування, організації виробництва та моделювання відповідних процесів [1].

Особлива роль у інноваційному напрямі розвитку виробництва покрівельних матеріалів відводиться розв'язанню комплексних проблем матеріально-технічного забезпечення цивільного та промислового будівництва. Однак формування повноцінного ринку інновацій у цивільному та промисловому будівництві слід розглядати ширше, з урахуванням вимог до планування і забудови

поселень, архітектури та дизайну будівель, технологічних можливостей машинобудування і металообробки, тенденцій виробництва покрівельних матеріалів. Цей ринок має виконувати як функцію постачання виробництву нових матеріалів і технологій, так і науково-освітні функції [7].

У структурі сфери виробництва покрівельних матеріалів варто виділити кілька ключових функціональних частин: забезпечення матеріалами (у складі галузей економіки АПК та інших міжгалузевих промислових комплексів), первинна обробка (розмотування рулонів, розрізання), основна обробка (штампування, збирання систем водовідведення), пакування, зберігання готової продукції, транспортування та реалізація.

З урахуванням положень системного підходу, а також основних функціональних особливостей, інноваційний розвиток сфери виробництва будівельної продукції можна зобразити у вигляді схеми (рис.) із трьох основних (забезпечення матеріалами, виробництво продукції, транспортування продукції до споживача) і двох допоміжних складових (професійна підготовка, підвищення кваліфікації). Кожна з виділених основних складових перебуває у взаємозв'язку із зовнішнім середовищем, яке розглядається головним чином як міжнародне. Водночас, освіта і наука забезпечують функціонування сфери виробництва через підготовку кваліфікованих кадрів і трансфер інновацій [8].

У процесі обігу інновацій створюється замкнене коло для того, щоб підпри-

Рис. Система інноваційного розвитку сфери виробництва будівельних і покрівельних матеріалів

Джерело: складено авторами на основі аналізу даних діяльності

емство мало змогу придбати інновації та мати для цього фінансові можливості, для забезпечення яких необхідно активно розвивати найбільш дохідні наукомісткі інноваційні виробництва.

Очевидно, що описана система обов'язково має бути відкритою, з внутрішніми та зовнішніми зв'язками, які повинні бути взаємно зрівноважені та постійно динамічно доповнюваними з метою досягнення оптимального рівня забезпечення ринку будівельними та покрівельними матеріалами. Слід зазначити, що інноваційна складова є характерною для всіх компонентів економіки підприємства.

У науковій літературі виділено такі основні фактори інноваційної діяльності: енергетичні, виробничі, транспортні, зовнішньоекономічні, фінансові та інвестиційні. Інноваційні фактори охоплюють взаємозв'язки між усіма елементами діяльності підприємства.

Цільовою функцією системи перелічених складових є забезпечення потреб споживачів на внутрішньому та зовнішньому ринках. Водночас кожен із елементів системи також має свої організаційно-економічні та технологічні потреби, які через зворотні зв'язки передаються до попередніх стадій виробничого процесу. З урахуванням описаних вище функціональних особливостей можемо виокремити кілька ключових принципів інноваційного розвитку сфери виробництва покрівельних матеріалів.

Пріоритетність. Полягає в першочерговому значенні розвитку досліджуваної сфери для життєзабезпечення населення. Відповідно саме сфера виробництва покрівельних матеріалів, водовідвідних систем, віконних блоків вимагає активного запровадження інновацій і найбільш динамічних структурно-територіальних трансформацій у контексті постіндустріальної економіки.

Збалансованість. Передбачає наявність балансу між очікуванням прибутку від впровадження інновацій та зростанням якості й безпечності виробленої продукції. Очевидно, що очікування швидкого ефекту від запровадження інновацій саме у сфері виробництва продукції для будівництва може бути виправданим досить швидко, однак у разі нехтування критеріями якості та безпечності такий ефект буде нетривалим і призведе до швидкого скорочення обсягів реалізації інноваційної продукції.

Диференційованість. Інноваційний розвиток сфери виробництва продукції є багатоаспектним процесом і передбачає запровадження інновацій на всіх етапах діяльності виробничих підприємств – від сировинного забезпечення до реалізації.

Соціальність. Полягає в першочерговому врахуванні потреб людини (суспільства) у контексті запровадження інновацій у сферу виробництва будівельної продукції. Тобто, ідеться про роль інноваційного розвитку досліджуваної сфери в забезпеченні потреб населення у покрівельній, водовідвідній і віконній продукції.

Отже, для забезпечення сталого розвитку виробництва будівельних, зокрема покрівельних матеріалів, у першу чергу необхідно покращити систему менеджменту і маркетингу та створити умови для інноватики на всіх етапах виробництва. Такий розвиток можливий на основі впровадження прогресивних форм і методів інженерно-технічного забезпечення. Тому сучасну систему інженерно-технічного забезпечення слід розглядати як частину системи інноваційної діяльності [5; 8].

Найбільш стійкий розвиток виробництва покрівельних матеріалів, конкурентоспроможність продукції на вітчизняному та світовому ринках можна досягнути на основі інноваційних технологій і рішень, а саме:

- упровадження наукових досягнень, технічне та технологічне переоснащення виробництва на основі ресурсозберігаючих технологій;
- прискорення трансферу технологій виробництва металопрокату, сировинних матеріалів, готової продукції, обладнання та альтернативних видів енергії;
- забезпечення населення та промисловості покрівельною продукцією відповідно до норм стандартів і нарощування виробництва екологічно чистої продукції, отриманої за інноваційними технологіями;
- оптимізація співвідношення об'ємів експорту готової продукції та імпорту сировини і матеріалів з акцентом експорту продукції з достатньою глибиною переробки та обгрунтованого імпорту;
- удосконалення методів управління та мотивації працівників на розроблення, упровадження та виробництво інноваційної продукції;
- удосконалення механізмів управління науково-виробничими (кластерними) об'єднаннями з інноваційними технологіями та інвестиційним забезпеченням інновацій, об'єднання зусиль науково-дослідних, підприємницьких і виробничих структур на випуск інноваційної продукції;
- формування інвестиційних ресурсів для забезпечення та стимулювання інноваційного розвитку будівельного комплексу з відповідними інституційними структурами та кваліфікованими працівниками. Необхідно створити систему механізмів, що будуть сприяти інноваційному розвитку з мінімальним впливом інституційних чинників;
- розгляд інновацій та інвестиційної діяльності в тісному взаємозв'язку. Інвестиційні ресурси створюють об'єктивні умови для генерації та впровадження інновацій в основні засоби виробництва, технології, управлінську сферу та людський капітал;
- підвищення ефективності використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів шляхом створення спільних виробництв з іноземним капіталом та інтеграційним об'єднанням товаровиробників у науково-виробничо-комерційні структури;
- покращення якості підготовки фахівців для житлово-комунальної сфери та будівництва, аграрного сектору та сфери покрівельних матеріалів, інженерно-технічного забезпечення, інноваційної та комерційної діяльності, що є необхідною умовою стійкої роботи підприємства;
- технічне переоснащення галузі, насамперед, технологічного обладнання, яке повинно відповідати сучасним вимогам, потребам споживачів та останнім досягненням науки і техніки.

Отже, в умовах інтеграції України у світовий економічний простір необхідною умовою конкурентоспроможності покрівельної продукції на вітчизняному та світовому ринках є застосування інноваційного менеджменту в управлінні підприємствами.

Висновки

За результатами дослідження можна стверджувати, що в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів необхідно інтегрувати всіх учасників ринку інноваційних ідей, розробок, товарів і послуг (науковців, винахідників, економістів, менеджерів, аграріїв) в один організаційно-економічний механізм з відповідною правовою базою, яку необхідно створити найближчим часом.

У виробництві покрівельних матеріалів особливо важливими елементами впливу на ефективність діяльності підприємства є: інноваційно-інвестиційні механізми; інноваційний менеджмент в управлінській діяльності; трансфер технологій у виробництво; оптимальне співвідношення експорту та імпорту; відповідна система інженерно-технічного забезпечення виробництва.

Таким чином, для розв'язання завдань інноваційного менеджменту в управлінні підприємством з виробництва покрівельних матеріалів необхідно створити систему інформаційно-консультаційних послуг для ознайомлення з сучасними розробками конкурентоспроможної наукової продукції та послуг, а також створити психологічні умови сприйняття персоналом підприємства наукових досягнень.

Література

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV / Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

2. *Гесць В. М.* Інноваційні перспективи України / В. М. Гесць, В. П. Семиноженко. – Харків : Константа, 2006. – 272 с.

3. *Стеченко Д. М.* Інноваційні форми регіонального розвитку : навч. посіб. / Д. М. Стеченко. – К. : Вища школа, 2002. – 243 с.

4. *Друкер Пітер* Як забезпечити успіх у бізнесі : новаторство і підприємництво / П. Друкер. – К., 1994. – 319 с.

5. *Шумпетер Йозеф* Теорія економічного розвитку / Й. Шумпетер. – М. : Прогресс, 1982. – 454 с.

6. *Родіонова І. В.* Оцінка наукових підходів у визначенні інноваційного потенціалу підприємства / І. В. Родіонова // Економіка промисловості. – К., 2011. – № 56 (4). – С. 12-167.

Горбась І. М. Інноваційна складова соціально-економічного розвитку країни / І. М. Горбась // Формування ринкових відносин в Україні. – К., 2005. – № 12 (55). – С. 59-62.

8. *Ілляшенко С. М.* Інноваційний менеджмент. Підручник / С. М. Ілляшенко. – Суми : ВТД Університетська книга, 2010. – 334 с.

9. *Соколов В. М.* Стан та основні підходи поліпшення системи збору роялті за використання інтелектуальної власності наукових установ / [Електронний ресурс] / В. М. Соколов. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/institutions/sgi/sokolov.html>